

Βιρτζίνια Γουλφ

Ο ήχος των πραγμάτων που πέφτουν

Δέκα διεγερτικά και διδακτικά δοκίμια που αναδεικνύουν το πάθος για τη μορφή και την τεχνική που είχε η Βρετανίδα ιέρεια του μοντερνισμού, η οποία αυτοκτόνησε πριν από 75 χρόνια, στις 28 Μαρτίου 1941

ΓΡΑΦΕΙ Ο
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΛΙΝΟΣ

Η επιλογή στον παρόντα, καλομεταφρασμένο από τον Θωμά Σκάσση τόμο, δέκα χαρακτηριστικών δοκιμίων της Βιρτζίνια Γουλφ – από τα πάμπολλα που είχε δημοσιεύσει σε εφημερίδες και περιοδικά για να συγκεντρωθούν αργότερα σε συλλογές – έγινε, φαντάζομαι, με κριτήριο τη θεματική τους. Καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που απασχολούσαν τους λογοτέχνες και το αναγνωστικό κοινό κατά την εποχή του Μεσοπολέμου, ενώ ασκείται οξυδερκής κριτική σε σύγχρονους λογοτέχνες της συγγραφέως αλλά και στην απελθούσα γενιά των βικτωριανών και εδουαρδιανών ρεαλιστών μυθιστοριογράφων. Τα κείμενα καλύπτουν μια μάλλον εκτεταμένη χρονική περίοδο καθώς δημοσιεύτηκαν από το 1919 μέχρι το 1940 και παρατίθενται εδώ με χρονολογική σειρά. Να σημειώσω ότι τα 500 και πλέον δοκίμια και κριτικές της Βιρτζίνια Γουλφ συγκεντρώθηκαν το 1967 στο ογκώδες έργο «Collected Essays» σε επιμέλεια του συζύγου της Λέοναρντ. Ορισμένα από αυτά μάλιστα έχουν εκδοθεί στη χώρα μας σε αυτόνομες εκδόσεις.

Αιχμηρή και ειλικρινής, διαυγής και σαρκάστρια, ανασκοπεί εδώ εν πολλοίς την ιστορία της λογοτεχνίας από τη σκοπιά του μοντερνισμού

Το πάθος της Γουλφ για τη μορφή και την τεχνική αναδεικνύεται εύγλωττα σε αυτό τον τόμο. Πρόκειται για ένα όραμα που δεν ήταν σε καμία περίπτωση συγκάλυψη ανεπαρκειών ούτε εμμονή και ιδεολογική επίδειξη του καινοφανούς και που εκδηλώθηκε με συνεχείς, ολέθριους για την ψυχική της υγεία, πειρατισμούς. Το κυνήγι της μορφής είναι κυνήγι της νέας κοινωνικής πραγματικότητας που οι παλαιότερες μορφές μυθιστορήματος δεν μπορούν πλέον να αποδώσουν, πιστεύει η Γουλφ. Το μυθιστόρημα δεν συνιστά κοινωνικά κριτική ούτε διασκευή και συμμάζεμα των δεδομένων της ζωής, αλλά αναπαραγωγή της πολλαπλότητας της ανθρώπινης εμπειρίας. Η ζωή είναι για τη Γουλφ πολυσύνθετη και πολύτροπη, πρωτείκα και ρευστή, ειδικά σε εποχές όπου το παλιό πεθαίνει και το νέο κυφορείται βασανιστικά. Καθήκον του συγγραφέα είναι λοιπόν να αποδώσει τις αναρίθμητες παραλλαγές, αποχρώσεις και φωτοσκιάσεις της εμπειρίας, στη μόνη έγκυρη πραγματικότητά τους: τη συνειδησιακή τους ροή. Τα λογοτεχνικά και κοινωνικά δοκίμια της Βιρτζίνια Γουλφ αναδεικνύουν ένα διεισδυτικό κριτικό πνεύμα. Αιχμηρή και ειλικρινής, διαυγής και σαρκάστρια, ανασκοπεί εδώ εν πολλοίς την ιστορία της

λογοτεχνίας από τη σκοπιά του μοντερνισμού. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος έχει τελειώσει αφήνοντας γύρω συντρίμια και η πεποίθηση ότι η τεχνολογική πρόοδος μόνο βελτιώσεις μπορεί να προσκομίσει στην ανθρωπότητα κείται θρυμματισμένη στο έδαφος. Η λογοτεχνία αδυνατεί πλέον να απεικονίζει την πραγματικότητα με τα παραδοσιακά της εργαλεία. Η αλήθεια δεν είναι μία, αντικειμενικότητα δεν υφίσταται, ο κόσμος έχει στραβώσει σαν να τον βλέπεις από έναν «κεκλιμένο πύργο» και οι ατομικές παραστάσεις της πραγματικότητας δεν μπορούν να αποδοθούν, κατά τη Γουλφ παρά μέσα από θραύσματα συνειδησιότητας. Ετσι θα ξεπηδήσει η έννοια της συνειδησιακής ροής που θα τύχει ειδικής επεξεργασίας στο έργο της και το ενδιαφέρον είναι ότι τα κριτικά της δοκίμια ρίχνουν ματιές στους ομοτέχνους της υπό αυτίν ακριβώς την σκοπιά.

Παρέλαση διανοουμένων

Ποικίλοι λοιπόν συγγραφείς, ποιητές και κριτικοί παρελαύνουν στις σελίδες του

βιβλίου: ο Πλάτωνας, ο Σαίξπηρ, ο Καρλάιλ, η Οστιν, ο Τολστόι, ο Φλομπέρ, ο Ντίκενς, ο Λόρενς, ο Φόρστερ, ο Ελιοτ και βεβαίως οι σύγχρονοι της Προυστ, Τζόις, και Χέμινγουεϊ, εμφανίζονται και αποσύρονται προκειμένου να τονίσουν τη συλλογιστική της συγγραφέως, να συμπαραταχθούν νοερά μαζί της, να φανερώσουν αν την έχουν επηρεάσει και πόσο. Μέσω αυτών η Γουλφ θα θίξει τα αιώνια ζητήματα της συγγραφής (έμπνευση, πλοκή, θεματικές γραμμές, μορφή, ύφος, αφηγηματικοί ήρωες), θα συγκρίνει σχολές σκέψης, θα αναλύσει τον φυσικό και κοινωνικό περίγυρο που διαμορφώνει τη συνείδηση των γραφιάδων, θα επισκοπήσει με εξαιρετική διαύγεια σημαντικές περιόδους και ρεύματα της λογοτεχνίας. Φέρ' ειπείν, το δοκίμιο της «Γράμμα σε έναν νέο ποιητή», που δίνει τον τίτλο της στην παρούσα συλλογή, απαντά στο ερώτημα των δυσχερειών μιας ποιητικής σύλληψης του κόσμου στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο αλλά και

Virginia Woolf
ΓΡΑΜΜΑ ΣΕ ΕΝΑΝ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

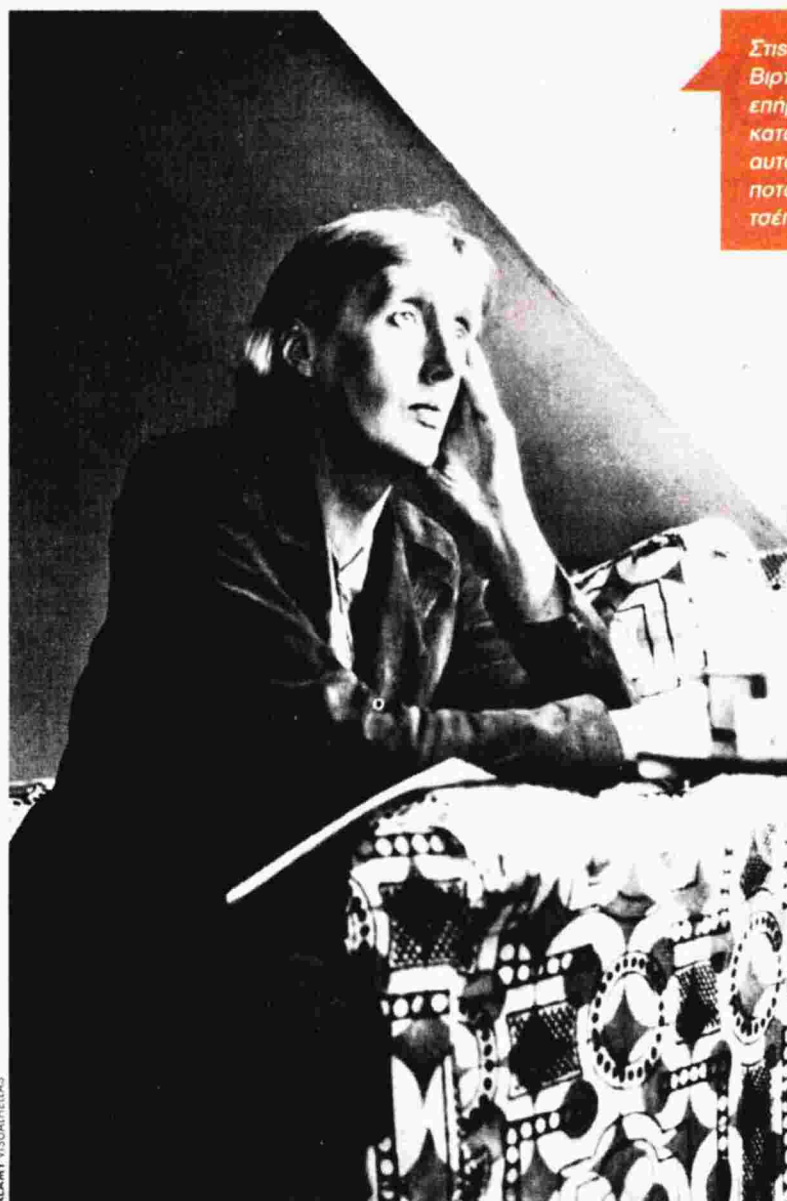
Μτφ. Θωμάς Σκάσσης
Εκδ. Πατάκη 2015
Σελ. 336
Τιμή: 12,20 ευρώ

γενικότερα σε περιόδους κοινωνικής αναστάτωσης, πολιτικών αλλαγών και αλλαγής επιστημονικού Παραδείγματος.

Εποικοδομητικός φθόνος

Το εξαιρετικό της κείμενο «Περί της άγνοιας των αρχαίων Ελληνικών» επανειπυσκεπτεται την κλασική γραμματεία μετά λόγου γνώσεως, «φθονώντας εποικοδομητικά» τους Έλληνες για τη φρεσκάδα, τη σιγουριά και την αφηγηματική οικονομία με την οποία παρήγαν τα έργα τους, συγκρίνοντάς τα με τη σύγχρονη αγγλοσαξονική παραγωγή και ταυτίζοντας τρόπον τινά την ποιότητά τους με τη γενικότερη αποδοτικότητα μιας κοινωνίας εν κινήσει. Στο επίσης έξοχο «Ο κύριος Μπένετ και η κυρία Μπράουν» παρακολουθούμε την κατεδάφιση των βικτωριανών ρεαλιστών που τους διέφευγε η ουσία του εσωτερικού κόσμου των πρώων τους και έδιναν υπερβολική έμφαση στα «βιογραφικά» τους χάνοντας τις εξελίξεις στις σχέσεις των ανθρώπων και τις σκιές των πραγμάτων. Στο ίδιο δοκίμιο παρακολουθούμε μια ευθεία επίθεση στον «Οδυσσέα» του Τζέιμς Τζόις για την ανεμελιά με την οποία ο μεγάλος Ιρλανδός χειρίζεται τη γλώσσα και για την απηφισιά του απέναντι στον αναγνώστη, παρά το ότι σε άλλα δοκίμια του χαρίζει την εύνοιά της. Και ούτω καθεξής, από κάθε σελίδα που καταναλώνουμε απομένει μια οξεία παρατήρηση, μια ευφυής σύγκριση, μια ώθηση να πάμε παρακάτω, ένα χαμόγελο ευαρέσκειας.

Στις 28 Μαρτίου 1941 η Βιρτζίνια Γουλφ, υπό την επήρεια μιας νευρικής, καταθλιπτικής κρίσης, αυτοκτόνησε πέφτοντας στον ποταμό Ουζ με πέτρες στις τσέπες της. Ήταν 59 ετών

Το έργο της

Η οικογένεια και οι θάνατοι που σημάδεψαν τη ζωή της

Η Γουλφ γεννήθηκε το 1882 στο Λονδίνο στο πλαίσιο μιας οικογένειας της ανώτερης μεσαίας τάξης. Ο πατέρας της ήταν κριτικός λογοτεχνίας και η μητέρα της, μέλος της οικογένειας του εκδοτικού οίκου Duckworth. Ο θάνατος της ετεροθαλούς αδελφής και της μητέρας της κατά τη διάρκεια της εφηβείας της τη σημάδεψαν, προκαλώντας της περιοδικές κρίσεις κατάθλιψης. Το 1912 παντρεύτηκε τον Λέοναρντ Γουλφ με τον οποίο συνίδρυσε, μεσούντος του Μεγάλου Πολέμου, τις Εκδόσεις Hogarth, όπου δημοσιεύτηκαν μεταξύ άλλων τα έργα των Τ.Σ. Ελιοτ, Ε.Μ. Φόρστερ, Κάθριν Μάνσφιλντ, καθώς και οι πρώτες μεταφράσεις στα αγγλικά του Φρόιντ. Συνεπής οπαδός του Εργατικού Κόμματος η Γουλφ ανέπτυξε δημιουργική κοινωνικά δραστηριότητα. Συμμετείχε στην περίφημη καλλιτεχνική ομάδα του Bloomsbury με πολλούς από τους επιφανείς συγγραφείς και διανοούμενους της εποχής της και το συγγραφικό της έργο την καθιέρωσε ως κεντρική μορφή του φεμινισμού και του μοντερνισμού. Στα μυθιστορήματά της περιλαμβάνονται: «Το ταξίδι» (1915), «Μέρα και νύχτα» (1919), «Το δωμάτιο του Ιάκωβου» (1922), «Η κυρία Ντάλογουεν» (1925), «Στο φάρο» (1927), «Ορλάντο» (1928), «Τα κύματα» (1931), «Τα χρόνια» (1937). Ως δοκιμιογράφος και λογοτεχνική κριτικός έφερε στο φως ελάσσονες συγγραφείς των περασμένων αιώνων αλλά και κλασικούς. Τα κυριότερα έργα λογοτεχνικής κριτικής της συγκεντρώθηκαν σε δύο τόμους με τον τίτλο «Common Reader» (1925-1932).